

Naturstyrelsen Vadehavet
J.nr. NST-422-01345
Ref. PJENS
Den 2. februar 2016

Sammenfattende redegørelse – Natura 2000 område N88, Nørholm Hede, Nørholm Skov og Varde Å øst for Varde

Denne sammenfattende redegørelse er udarbejdet i henhold til lov om miljøvurdering af planer og programmer. Redegørelsen er udarbejdet med afsæt i miljørapporten til forslag til Natura 2000-plan, og er anvendt som beslutningsgrundlag i forbindelse med Natura 2000-planens vedtagelse.

Redegørelsen består af en overordnet redegørelse for Natura 2000-planens miljømål og de indsatser, der planlægges gennemført inden for området. Den endelige gennemførelse af de planlagte indsatser fastsættes i konkrete aftaler eller afgørelser, som følger op på kommunale handleplaner samt statslige drifts- og plejeplaner, hvorfor der ikke kan foretages en konkret vurdering på arealniveau i denne redegørelse.

Den gældende Natura 2000-plan gælder for de fredskovpligtige, skovbevoksede arealer frem til 2021, mens den nye Natura 2000-plan, som gælder fra 2016 til 2021 fastlægger indsatsen for de skovbevoksede arealer, der ikke er fredskovpligtige. Der sker ikke en ændring af indsatsen for disse arealer som følge af den nye plan. Indsatsen er dermed vurderet i miljørapporten for planperioden 2009-2015, og er derfor ikke vurderet på ny.

Formålet med Natura 2000-planerne og planernes miljøpåvirkning

Natura 2000-planerne har til formål at forbedre tilstanden for de naturtyper og arter, som Natura 2000-området er udpeget for at beskytte. Indsatsen gennemføres ved at iværksætte foranstaltninger, der medvirker til at sikre naturtyperne samt medvirker til, at den pleje, der er nødvendig for en række lysåbne naturtyper, gennemføres.

Som det fremgår af afsnit 1.3 i miljørapporten, vil Natura 2000 planen overordnet set have en betydelig positiv indvirkning på den biologiske mangfoldighed. Indsatsen for at forbedre tilstanden for de naturtyper og arter, der er omfattet af Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag, vil også have en positiv indflydelse på øvrige arter og naturtyper i området.

I Natura 2000-område nr. 88 gennemføres en indsats for at sikre sammenhængende naturarealer. Indsatsen kan få betydning for de vurderinger, der skal gennemføres efter habitatdirektivet og fuglebeskyttelsesdirektivet, når der meddeles tilladelse til projekter efter sektorlovgivningen. Indsatsen vil som udgangspunkt ske på eller i tilknytning til allerede beskyttede naturarealer, og naturstyrelsen vurderer derfor, at påvirkningen vil være minimal.

Der arbejdes ligeledes for at forbedre levestederne for områdets udpegningsarter, så levestederne får en god naturtilstand i overensstemmelse med arternes krav til ynglelokalitet. Indsatsen kan få betydning for de vurderinger, der skal gennemføres efter habitatdirektivet og fuglebeskyttelsesdirektivet, når der meddeles tilladelse til projekter efter sektorlovgivningen. Indsatsen vil som udgangspunkt ske på allerede beskyttede naturarealer eller i tilknytning til eksisterende ynglelokaliteter, og Naturstyrelsen vurderer derfor, at påvirkningen vil være minimal.

Det fremgår af miljørapporten for planforslaget, at Natura 2000-planen medvirker til at sikre den biologiske mangfoldighed, hvilket medvirker til at sikre befolkningen større naturoplevelser. Omlægning af lavbundslande fra omdriftsarealer til naturarealer vil medvirke til at begrænse udledningen af CO₂.

Hvordan er miljørapporten taget i betragtning?

Sideløbende med udarbejdelsen af forslagene til Natura 2000-planerne har Naturstyrelsen foretaget en vurdering af planernes sandsynlige, væsentlige effekter på miljøet. I miljørapporten for Natura 2000-planen for Natura 2000 område nr. 88 er der foretaget vurderinger af planens indvirkning på en række miljøforhold, herunder biologisk mangfoldighed, i forhold til de lokale forhold i dette Natura 2000 område.

Det fremgår af miljørapporten, at en konkret vurdering af indsatsens påvirkning af miljøet forudsætter kendskab til, hvor indsatsen konkret gennemføres. Dette fastlægges ved opfølgningen på Natura 2000-planen i de kommende kommunale handleplaner samt i de statslige drifts- og plejeplaner.

Vurderingen af planens sandsynlige væsentlige virkninger på miljøet viste, at foruden en positiv virkning på udpegningsgrundlaget i Natura 2000-områderne vil indsatsen også have en positiv effekt på den biologiske mangfoldighed. Indsatsen vil også have en mindre betydning for opnåelse af vand- og klimamål, idet sikring og etablering af robuste naturarealer gennem udtagning af lavbundsarealer også bidrager til opnåelse af klimamål ved tilbageholdelse af CO₂ og begrænsning af udvaskning af næringsstoffer til vandmiljøet.

Hvordan er udtalelser, der er indkommet i høringsfasen taget i betragtning?

Forslag til Natura 2000-plan med tilhørende miljørapport for perioden 2016-2021 var i høring i perioden 19. december 2014 til 10. april 2015.

Naturstyrelsen har ikke modtaget høringssvar vedrørende miljørapporten for område nr. 88. Naturstyrelsen har udarbejdet både et generelt høringsnotat for Natura 2000-planerne og et områdespecifikt høringsnotat, hvor Naturstyrelsens bemærkninger til de indkomne høringssvar fremgår. Høringsnotatet er tilgængeligt på Naturstyrelsens hjemmeside.

Alternativer, der har indgået i miljøvurderingen

Planen har til hensigt at sikre udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området og herved fremme den biologiske mangfoldighed generelt. En målsætning for en bestemt naturtype eller art vil dog kunne indebære en nedprioritering af andre naturtyper/arter. En sådan prioritering fremgår af planernes afsnit, der beskriver de modstridende interesser.

Våd hede (4010) er i god naturtilstand. Dele af arealet med tør hede (4030) er også i god naturtilstand, mens andre dele er i moderat naturtilstand på baggrund af tilgroning med urter og vedplanter og ringe eller moderat artssammensætning.

Størstedelen af arealet med surt overdrev (6230) er, trods en god artssammensætning, i moderat naturtilstand på baggrund af fravær af positive strukturer som engmyretuer og nedbidte træer og forekomst af problemarter som stor nælde og rajgræs. En mindre del af arealet er dog i god naturtilstand.

Revling-indlandsklit (2320) er i moderat naturtilstand, idet artssammensætningen er moderat, selv om vegetationen kun i mindre grad er præget af tilgroning med urter og vedplanter. Tidvis våd eng (6410) er i ligeledes i moderat naturtilstand, da vegetationen er præget af tilgroning med høje urter og har en moderat artssammensætning.

Tørvelavning (7150) er i god naturtilstand i lighed med det meste af arealet med rigkær (7230), men en mindre del af rigkærsarealet er i moderat naturtilstand på baggrund af opvækst af høje urter.

Dele af arealet med hængesæk (7140) er i god naturtilstand, mens andre dele er i moderat naturtilstand på baggrund af begyndende tilgroning med urter og vedplanter og en moderat-ringe artssammensætning.

Hvis ikke planen for 2. planperiode iværksættes, er der risiko for, at den gode naturtilstand ikke fastholdes på den andel af naturarealerne, der delvist er i hensigtsmæssig drift, samt at naturtilstanden ikke vil blive forbedret på primært tør hede, surt overdrev, tidvis våd eng, revling-indlandsklit og hængesæk med fremadrettet sikring af hensigtsmæssig drift. Hvis den planlagte indsats for sammenhængende natur mellem surt overdrev, tør hede, rigkær og tidvis våd eng ikke gennemføres vil fordelene ved større driftsenheder ikke opnås.

En målsætning om gunstig bevaringsstatus for en bestemt naturtype kan indebære en nedprioritering af en anden naturtype eller art, og det er nødvendigt at foretage et valg.

En konflikt i området knytter sig til Nørholm Hede, hvor de forskningsmæssige interesser i at bevare heden urørt kan komme i modstrid med ønsket om at sikre habitatnaturtyperne som lysåbne naturtyper. Det gælder også de truede naturtyper surt overdrev og våd hede.

Nørholm Hede blev fredet i 1913 med det formål at bevare området ”som et billede at de store hedeegne, der i tidligere tid omgav Herresædet Nørholm”. Fredningen er en ”status quo-fredning”, dvs. der må ifølge fredningsteksten ikke gennemføres tiltag for at fastholde arealet som en lysåben hede. På langt størstedelen af arealet har der ikke været foretaget indgreb af nogen art, og arealet har f.eks. ikke været anvendt til afgræsning eller lignende. Siden fredningen har der været tilgroning af hedearealerne med selvsåede træer, især bjergfyr, eg og birk. Ifølge oplysninger fra Skov- og Landskab er der tegn på, at denne tilgroning er for aftagende både som følge af, at bjergfyrren er ved at udspille sin rolle, og at det næste successionsstadium med birk og eg indtil videre holdes nede af en nyere, stor dyrebestand.

Siden fredningen blev gennemført, er der med års mellemrum gennemført systematiske botaniske undersøgelser og registrering af tilgroningen på heden.

Vegetationsudviklingen i området er derfor velbeskrevet gennem de seneste ca. 90 år. Der er en væsentlig forskningsmæssig interesse i at lade heden ligge urørt, for at kunne fortsætte studierne af udviklingen i området. Studier som kan få stor betydning for den europæiske videnudvikling om sikringen af naturtypen hede.

Målsætningen er at sikre områdets habitatnaturtyper. På baggrund af de forskningsmæssige interesser henligger Nørholm Hede urørt indtil videre, idet udviklingen i areal og tilstand af habitatnaturtyperne følges tæt.

Indsatsen for at redde snæblen handler bl.a. om at etablere fri passage i vandløbet ved at nedlægge stemmeværker. Desuden forsøger man at øge snæbellarvernes overlevelse ved at etablere mere eller mindre permanent oversvømmede arealer langs åstrækninger i ådalene. Der kan på konkrete lokaliteter opstå modstridende interesse mellem ønsket om at gennemføre disse tiltag af hensyn til snæbel og ønsket om at etablere de mest hensigtsmæssige hydrologiske forhold for naturtyperne tidvis våd eng, kildevæld og rigkær.

Da snæblen er en prioriteret art, prioriteres forbedrede forhold for snæblen over genetableringen af de mest hensigtsmæssige hydrologiske forhold for de våde naturtyper.

Overvågning af Natura 2000-planens effekt

Natura 2000-indsatsen overvåges i forhold til udpegningsgrundlaget og naturværdiernes tilstand via det nationale overvågningsprogram NOVANA, som Miljø- og Fødevareministeriet er ansvarlig for. Overvågningen vil over tid vise, om de planlagte indsatser har den forventede effekt på naturtypernes tilstand.